

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA

-----***-----

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH LÀNG CHÍ LINH
(XÃ NHÂN HUỆ, THỊ XÃ CHÍ LINH,
TỈNH HẢI DƯƠNG)

Giáo viên hướng dẫn : Ths. Trần Đức Nguyên

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Văn Quyết

Lớp :

HÀ NỘI - 2015

LỜI CẢM ƠN

Sau một thời gian nghiên cứu và làm việc nghiêm túc, được sự giúp đỡ, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo trong khoa Di sản văn hóa, em đã hoàn thiện bài khóa luận này.

Lời đầu tiên, em xin bày tỏ lòng biết ơn tới các thầy giáo, cô giáo đã tận tình giảng dạy, động viên và giúp đỡ em hoàn thiện bài khóa luận này.

Đặc biệt, em xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới ThS. Trần Đức Nguyên - Người đã trực tiếp hướng dẫn khoa học, giúp đỡ và chỉ bảo cho em từ khi xác định đề tài, xây dựng đề cương cho tới khi hoàn thiện bài khóa luận.

Qua đây, em cũng xin chân thành cảm ơn Phòng Văn hóa thị xã Chí Linh, chính quyền xã Nhân Huệ, lãnh đạo làng Chí Linh cùng các cụ cao niên trong làng đã cung cấp tư liệu và tạo điều kiện thuận lợi để em tiếp cận, khảo sát di tích đình làng Chí Linh.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè đã động viên, giúp đỡ em hoàn thiện bài khóa luận này.

Là một sinh viên năm thứ tư, chưa có thời gian được tiếp xúc nhiều với thực tế, kiến thức còn hạn chế, do vậy khóa luận khó tránh khỏi những thiếu sót. Em kính mong nhận được sự đóng góp, chỉ bảo kiến thức của các thầy cô giáo và bạn bè để bản khóa luận này được hoàn thiện hơn nữa.

Một lần nữa em xin trân trọng cảm ơn !

Hà Nội, ngày 09 tháng 05 năm 2015

Tác giả khóa luận

Nguyễn Văn Quyết

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng nghiên cứu.....	2
4. Phạm vi nghiên cứu.....	2
5. Phương pháp nghiên cứu.....	2
6. Bố cục khóa luận.....	3
Chương 1: ĐÌNH CHÍ LINH TRONG DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ	4
1.1. Tổng quan về vùng đất nơi di tích tồn tại.....	4
1.1.1. Vị trí địa lý và đặc điểm tự nhiên.....	4
1.1.2. Lịch sử hình thành, quá trình tồn tại và phát triển làng Chí Linh.....	6
1.1.3. Đặc điểm dân cư.....	7
1.1.4. Đặc điểm kinh tế.....	8
1.1.5. Văn hóa truyền thống làng Chí Linh.....	10
1.2. Lịch sử hình thành, quá trình tồn tại của di tích đình làng Chí Linh và nhân vật được phụng thờ.....	16
1.2.1. Lịch sử hình thành, quá trình tồn tại của di tích đình làng Chí Linh....	16
1.2.2. Nhân vật được phụng thờ trong đình làng Chí Linh.....	19
Chương 2: GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC NGHỆ THUẬT VÀ LỄ HỘI ĐÌNH CHÍ LINH	21
2.1. Kiến trúc đình làng Chí Linh.....	21
2.1.1. Không gian cảnh quan.....	21
2.1.2. Bố cục mặt bằng tổng thể.....	26
2.1.3. Kết cấu kiến trúc.....	27
2.1.4. Nghệ thuật trang trí trên kiến trúc.....	33
2.2. Các di vật tiêu biểu trong di tích đình làng Chí Linh.....	41
2.2.1. Di vật bằng gỗ.....	41

2.2.2. Di vật bằng giấy.....	43
2.2.3. Di vật bằng vải	44
2.2.4. Di vật bằng đồng	45
2.2.5. Di vật bằng gốm sứ.....	45
2.2.6. Di vật bằng đá.....	46
2.3. Lễ hội đình làng Chí Linh.....	46
2.3.1. Thời gian và lịch lễ hội	47
2.3.2. Chuẩn bị lễ hội	48
2.3.3. Diễn trình lễ hội.....	50
Chương 3: BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH ĐÌNH LÀNG	
CHÍ LINH.....	56
3.1. Thực trạng di tích, di vật và lễ hội	56
3.1.1. Thực trạng di tích, di vật.....	56
3.1.2. Thực trạng lễ hội.....	59
3.2. Giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị di tích đình làng Chí Linh	60
3.2.1. Giải pháp bảo tồn di tích đình làng Chí Linh	60
3.2.2. Giải pháp phát huy di tích và lễ hội đình làng Chí Linh ngày nay.....	69
KẾT LUẬN.....	76
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	78
PHỤ LỤC.....	80

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong tiềm thức của mỗi người dân Việt Nam, mỗi khi nói về làng quê ngôi đình làng đã trở nên quen thuộc và gần gũi, bởi đó là sự kết tinh trí tuệ, công sức, sự thịnh vượng, là niềm kiêu hãnh của mỗi làng quê, nơi chứng kiến các hoạt động lớn nhỏ của cả làng.

Đình làng trang trọng và thiêng liêng, đã có thời kỳ được xem là đại diện biểu tượng của quyền lực làng xã. Trên thực tế đình làng lại là nơi tụ họp mọi người trong sinh hoạt đời sống của cộng đồng. Đình làng trở thành một nơi thân quen gần gũi, là cuộc sống của những người nông dân Việt Nam. Đình làng xưa - nét đặc trưng tiêu biểu nhất của làng quê Việt Nam. Đình là nơi sinh hoạt của người làng quê Việt Nam, nơi "cân bằng" phép tắc của cuộc sống cộng đồng, nơi khai diễn những nét tài năng, tư duy của dân làng, nhất là về tín ngưỡng, nơi để thờ thần Thành Hoàng làng, người có công với dân, cứu nước, giữ nước hoặc giúp dân nghề nghiệp sinh sống. Nhìn quanh đình làng, ta sẽ thấy lòng tri ân, trọng nghĩa, trọng tài, “uống nước nhớ nguồn” của người Việt Nam.

Đã có một thời gian dài do khí hậu khắc nghiệt, do chiến tranh phá hoại và những nguyên nhân khác khiến các di tích lịch sử văn hóa mà trong đó có các ngôi đình làng đã bị hư hại, vấn đề bảo tồn di tích lịch sử văn hóa chưa được đầu tư thích đáng, nhiều di tích đang trong tình trạng xuống cấp nghiêm trọng, các lễ hội truyền thống đang dần bị mai một. Vì vậy bảo tồn di tích lịch sử văn hóa được coi là nhiệm vụ có tính cấp thiết và quan trọng của Đảng và Nhà nước ta hiện nay.

Đình Chí Linh là là một trong “Chí Linh Bát Cổ”, có nghệ thuật trang trí trên kiến trúc độc đáo, có nhiều đóng góp trong đời sống văn hóa, tinh thần của người dân địa phương. Giá trị của ngôi đình là vốn quý vô giá trong việc phát huy truyền thống yêu nước, giữ gìn những tài sản do cha ông để lại và tự hào về tài năng sáng tạo của nhân dân.

Là một người con của mảnh đất Chí Linh giàu truyền thống đấu tranh cách mạng mang, cùng với những nhận thức về tầm trọng đối với việc bảo tồn và phát huy di sản văn hóa của dân tộc qua những kiến thức đã học, em đã chọn đề tài: **“*Tìm hiểu di tích đình làng Chí Linh (xã Nhân Huệ, thị xã Chí Linh, tỉnh Hải Dương)*”** làm khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành Bảo tàng học, tại Khoa Di sản văn hóa, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu về vùng đất, con người nơi di tích đình Chí Linh tồn tại, làm cơ sở cho việc nghiên cứu di tích.

- Từ những nguồn tư liệu có được, tìm hiểu quá trình hình thành, tồn tại của đình Chí Linh từ khi xây dựng đến nay và xác định những giá trị của di tích trên hai phương diện:

+ Giá trị văn hóa vật thể: kiến trúc, di vật

+ Giá trị văn hóa phi vật thể: lễ hội đình làng

- Nghiên cứu thực trạng của di tích, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm bảo vệ và phát huy giá trị vốn có của di tích trong bối cảnh hiện nay.

3. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu chính của khóa luận là giá trị kiến trúc, nghệ thuật và lễ hội của đình làng Chí Linh, xã Nhân Huệ, thị xã Chí Linh, tỉnh Hải Dương.

4. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi không gian: Nghiên cứu di tích đình Chí Linh trong không gian lịch sử, văn hóa của làng Chí Linh, xã Nhân Huệ, thị xã Chí Linh, tỉnh Hải Dương.

- Phạm vi thời gian: Nghiên cứu di tích đình Chí Linh gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi hình thành đến nay trong phạm vi nguồn tư liệu có được.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Dựa trên quan điểm Chủ nghĩa Duy vật biện chứng và Chủ nghĩa Duy vật lịch sử để nghiên cứu, xem xét đánh giá các nội dung của đề tài khóa luận đặt ra.

- Sử dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành trong văn hoá như: Bảo tàng học, Dân tộc học, Văn hoá học, Sử học, Mỹ thuật học, Văn hoá dân gian, Xã hội học, Du lịch học...

- Sử dụng phương pháp khảo sát, điền dã: Quan sát, tham dự, mô tả, đo vẽ, chụp ảnh, điều tra, phỏng vấn, phân tích, tổng hợp, so sánh...

6. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, phụ lục, khóa luận gồm có 3 chương:

Chương 1: Đình Chí Linh trong diễn trình lịch sử

Chương 2: Giá trị kiến trúc nghệ thuật và lễ hội đình làng Chí Linh

Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích đình làng Chí Linh

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh (1993), *Việt Nam văn hóa sử cương*, Nhà xuất bản T.p Hồ Chí Minh, Hà Nội.
2. Trần Lâm Biền (2008), *Diễn biến kiến trúc truyền thống Việt vùng châu thổ sông Hồng*, Nhà xuất bản Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
3. Trần Lâm Biền (2008), *Đồ thờ trong di tích người Việt*, Nhà xuất bản Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
4. Trần Lâm Biền (2003), *Lịch sử Mỹ thuật Việt Nam*, Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
5. Trần Lâm Biền (1983), *Mỹ thuật cổ truyền Việt Nam vài vấn đề, 20 năm công tác nghiên cứu mỹ thuật (kỷ yếu hội nghị)*, Viện nghiên cứu mỹ thuật – Viện bảo tàng mỹ thuật xuất bản, Hà Nội.
6. Phan Kế Bính (2005), *Việt Nam phong tục*, Nhà xuất bản Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
7. Nguyễn Văn Cương (2000), “Về yếu tố đặc sắc của Đình làng Bắc Bộ”, *Tạp chí Văn hóa nghệ thuật*.
8. Bùi Xuân Đỉnh (1985), *Lệ Làng phép nước*, Nhà xuất bản Pháp lý, Hà Nội.
9. Trịnh Thị Minh Đức - Phạm Thu Hương (2007), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
10. *Luật di sản văn hóa* (2001), Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
11. *Luật sửa đổi bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa* (2009), Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
12. *Lịch sử Đảng bộ và nhân dân xã Nhân Huệ (2000)*, Ban chấp hành Đảng bộ xã Nhân Huệ chủ biên và xuất bản.
13. *Lịch sử Đảng bộ thị xã Chí Linh* (2013), Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia.
14. *Lý lịch di tích đình Chí Linh* (2008), Bảo tàng tỉnh Hải Dương.

15. *Tài liệu Hán Nôm đình Chí Linh* (2008), Bảo tàng tỉnh Hải Dương.
16. *Hải Dương di tích và danh thắng tập I* (1999), Sở Văn hóa – Thông tin tỉnh Hải Dương.
17. Nguyễn Duy Hinh (1996), *Tín ngưỡng thành hoàng Việt Nam*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội.
18. Nguyễn Thị Huệ (2005), *Lược sử sự nghiệp bảo tồn bảo tàng Việt Nam từ 1945 đến nay*, Đại học văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
19. Nguyễn Hồng Kiên (1996), “Kiến trúc gỗ cổ truyền Việt Nam”, *Tạp chí Kiến trúc Việt Nam*.
20. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Cự (1998), *Đình Việt Nam*, Nhà xuất bản T.p Hồ Chí Minh.
21. Ngô Đức Thịnh (2001), “Những giá trị của lễ hội cổ truyền trong đời sống xã hội hiện nay”, *Tạp chí Văn hóa nghệ thuật*.
22. Chu Quang Trứ (2002), *Di sản văn hóa dân tộc trong tín ngưỡng và tôn giáo ở Việt Nam*, Nhà xuất bản Mỹ thuật, Hà Nội.
23. Chu Quang Trứ (2003), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, Nhà xuất bản Mỹ thuật, Hà Nội.
24. Lê Trung Vũ (1992), *Lễ Hội cổ truyền*, Viện Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Văn hóa dân gian, Nhà xuất bản Khoa học xã hội.